

Raport z działalności Błękitnej Szkoły w okresie 01.01.2012r. – 31.12.2012r.

Błękitna Szkoła jest jednym z wielu projektów edukacji przyrodniczej realizowanej w Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku od 13 lat wspiera program cieszący się ogromnym zainteresowaniem wśród nauczycieli i dzieci oraz innych grup zorganizowanych, zarówno z województwa pomorskiego, jak i innych regionów Polski.

Wiosna i jesień są okresami zwiększonego zainteresowania zajęciami z ekologii Bałtyku i jego stref przybrzeżnych. Zgłasza się wtedy większa liczba zainteresowanych niż w okresach letnich. Ze względu na sprzyjającą aurę w okresie kwiecień-czerwiec i wrzesień-październik liczba chętnych dwu- lub trzykrotnie przekracza nasze możliwości kadrowe i infrastrukturalne.

W mijającym roku działania Błękitnej Szkoły obejmowały nie tylko typowe akcje i projekty edukacyjne, ale dotyczyły również prac rehabilitacyjnych i hodowlanych fok szarych w fokarium Stacji Morskiej. Każdego dnia wygłaszane są prelekcje podczas karmienia fok, co pozwala turystom odwiedzającym naszą placówkę naukowo-badawczą zdobyć najważniejsze informacje o biologii i ekologii tego gatunku.

Wolontariat w Błękitnej Szkole to bezpłatne praktyki skierowane do uczniów i studentów, a warunkiem uczestnictwa w nich jest ukończenie 16 roku życia. Do końca roku 2012 w praktykach tych uczestniczyło 76 osób. Obowiązkiem wolontariuszy było dbanie o czystość i porządek w fokarium, przygotowywanie posiłków dla fok, pomoc w treningu medycznym i obsłudze ruchu turystycznego.

Uczestnikom zajęć realizowanych w ramach projektu „Błękitna Szkoła” były wręczane „Kalendarze morskiego przyrodnika”, naklejki i ulotki informacyjne. Żywimy nadzieję, iż pomoże to w kształtowaniu pro-przyrodniczych postaw wśród najmłodszych uczestników zajęć. Pamiątki z „Błękitnej Szkoły” służą autopromocji projektu.

Uwaga „Błękitnej Szkoły” nie skupia się jedynie na Helu. Działania edukacyjne projektu wykraczają poza to miasto. Edukatorki „Błękitnej Szkoły” brały udział w miesiącu kwietniu i później w III edycji Programu Edukacji Morskiej. W bieżącym roku został on poszerzony o warstwę edukacyjną, merytorycznie odnoszącą się do Bałtyku i zamieszkujących go organizmów. Pod patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego Mieczysława Struka, Prezydenta Miasta Gdańska Pawła Adamowicza oraz Ambasadora Miasta Gdańska ds. Morskich Mateusza Kusznerowicza miał miejsce w ramach PEM konkurs ekologiczny „Bałtyk pod ochroną”. Celem przedsięwzięcia było promowanie postaw proekologicznych,

a także uwrażliwianie młodzieży na otaczający nas świat. Adresatem konkursu była młodzież szkół gimnazjalnych w województwie pomorskim. Uczestnicy konkursu musieli wypełnić formularz zgłoszeniowy, odpowiedzieć na cztery pytania zamknięte z dziedziny ekologii i bezpieczeństwa, przygotowane we współpracy ze Stacją Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego i Komendą Miejską Policji w Gdańsku oraz napisać pracę na temat: „Jak dbając o wodę w swoim najbliższym otoczeniu, dbam o Bałtyk”. Okres trwania konkursu to 22 marca - 22 maja 2012r. Wstępna preselekcja prac została wykonana przez osoby bezpośrednio zaangażowane w Program Edukacji Morskiej. Wybrane prace (max. 10 prac z każdego z 16 województw) trafiły do edukatorów Błękitnej Szkoły. Wśród prac, które dotarły do Helu nie było niestety reprezentantów województw: opolskiego i podlaskiego (żadna z prac z w/w województw nie spełniła warunków formalnych). Jury wyłoniło 14 zwycięskich prac oraz wyróżniło dwie prace. Wszystkie 16 osób zostało nagrodzonych udziałem w tygodniowych rejsach po Zatoce Gdańskiej i Zalewie Wiślanym na jachtach Programu Edukacji Morskiej w tym całodziennym pobycem i szkoleniem w Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego oraz fokarium.

W dniach 3-5 stycznia 2012r. w Ośrodku Edukacji Ekologicznej przy Kaszubskim Parku Krajobrazowym w Szymbarku odbyło się spotkanie osób zajmujących się edukacją ekologiczną w województwie pomorskim. Uczestniczyli w nim edukatorzy reprezentujący zarówno parki narodowe i krajobrazowe z naszego województwa, jak i inne placówki, które realizują cele związane z edukacją ekologiczną, a organizatorem była Dyrekcja Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych. Edukatorzy ze Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu zaprezentowali prowadzony już od 12 lat dzięki dofinansowaniu z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku projekt „Błękitna Szkoła”.

8 maja br. w Urzędzie Morskim w Gdyni miało miejsce spotkanie grupy roboczej „Informacja, edukacja i komunikacja społeczna” w ramach tworzenia planów ochrony fok szarej i morświna. Wzięli w niej udział rybacy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, naukowcy i reprezentanci lokalnych samorządów i administracji państwowych. Monika Selin, edukatorka w projekcie „Błękitna Szkoła”, opowiedziała o informacji i edukacji jako o narzędziu ochrony morskich ssaków, opisując wielowymiarowość realizowanych przez Stację Morską i FRUG działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym. Przedstawiciele helskiej placówki przywieźli ze sobą także większość dystrybuowanych ulotek i broszur dotyczących fok szarych i morświnów, które uczestnicy spotkania mogli zabrać ze sobą.

W trzecią niedzielę maja, jak co roku, odbył się w Gdyni Międzynarodowy Dzień Bałtyckiego Morświna. Pracownicy Stacji Morskiej Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu pojawili się na Skwerze Kościuszki, by prezentować mieszkańcom Gdyni i turystom te najmniej znane ssaki morskie żyjące w Bałtyku. Dla najmłodszych miłośników morświnów przygotowaliśmy wiele atrakcji. Wszystkie dzieci mogły wziąć udział w konkursach, pokolorować organizmy bałtyckie oraz otrzymać ulotki o bałtyckich ssakach, pocztówki i naklejki. W tym roku pogoda nam dopisała, więc nasze stoisko edukacyjne cieszyło się wielkim zainteresowaniem osób, którym nie jest obojętny los ssaków bałtyckich. Takie imprezy zawsze uświadamiają nam, jak wielka jest wciąż potrzeba pracy na rzecz rozprzestrzeniania wiedzy o morświnach i zagrożeniach, jakie je spotykają oraz sposobach ochrony tych waleni, by wiedza ta utrwalała się w społecznej świadomości mieszkańców Polski.

X Bałtycki Festiwal Nauki odbył się w kolejną majową niedzielę również w Gdyni. Impreza ma charakter dnia otwartego, pikniku naukowego, w którym każda z placówek i instytucji naukowych może pochwalić się swoimi osiągnięciami oraz projektami naukowymi wobec szerszej publiczności. Stacja Morska IO UG w tym roku przygotowała wystawę pod nazwą „Badanie i wykorzystanie nektonu bałtyckiego”. Tak jak w poprzednich latach piknik odbył się na gdyńskim Skwerze Kościuszki, gdyż jest to miejsce pełne spacerujących cały dzień osób. Na pamiątkę wizyty przy stoisku Stacji Morskiej każdy odwiedzający dostawał zestaw ulotek oraz drobnych gadżetów, aby mógł pogłębiać swoją wiedzę w domu.

Z okazji obchodzonego corocznie w krajach nadbałtyckich Dnia Ochrony Morza Bałtyckiego w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. A. Osieckiej w Darłowie zorganizowano spotkanie dla wszystkich osób zainteresowanych problematyką ochrony naszego morza. Na zaproszenie pracowników biblioteki w Darłowie w tym dniu wykład na temat głównych zagrożeń dla przyrody Morza Bałtyckiego przygotowała i wygłosiła edukatorka z Błękitnej Szkoły przy Stacji Morskiej IO UG w Helu – Monika Selin. W oparciu o prezentację multimedialną, edukatorka przedstawiła charakterystykę Bałtyku – morza wyjątkowego w skali świata, nakreśliła jego historię geologiczną i wyjaśniła procesy zachodzące w morzu. Główny nacisk został jednak położony na ekologiczne problemy naszego morza, przyczyny degradacji bałtyckich siedlisk oraz gatunków, a także wpływ każdego z nas na zasoby środowiska Bałtyku.

28 lipca 2012r. już po raz kolejny był obchodzony w Helu „Dzień Ryby”. W tym roku wyjątkowo uroczystość zbiegała się z Finałem Pierwszego Ekologicznego Marszu Bałtyckiego, organizowanego w ramach Kampanii Międzynarodowego Sprzątania Bałtyku i Europejskich Tygodni Ryb. Ze względu na fakt, że Stacja Morska była współorganizatorem obu imprez zdecydowano się je połączyć. Pozwoliło to rozszerzyć ich rangę oraz potencjał. Wspólnym celem obu przedsięwzięć było uwrażliwienie świadomości społecznej na problemy ekologiczne Morza Bałtyckiego (np. zanieczyszczenie wody i plaż, a także utrata bioróżnorodności) a także promowanie racjonalnej gospodarki bałtyckimi zasobami, przy jednoczesnym zwróceniu uwagi na problem przełowienia łowisk cennych gospodarczo gatunków. Pierwsza część imprez rozpoczęła się o godzinie 12.00 na obszarze Parku Wydmowego, gdzie edukatorzy razem z innymi pracownikami Stacji Morskiej zorganizowali trzy stoiska informacyjno-wystawowe dotyczące fok, morświnów i ryb. Licznie odwiedzający nasze stoiska goście (mieszkańcy Helu, turyści i rybacy, a także zaproszeni przedstawiciele władz powiatu, ministrowie i posłowie) mieli okazję zapoznania się z elementami biologii organizmów morskich i sposobami ochrony zasobami morskimi. Druga część rozpoczęła się o godzinie 15.00, kiedy to na miejsce dotarli uczestnicy Pierwszego Ekologicznego Marszu Bałtyckiego. Marsz ten był elementem szóstej już edycji Kampanii Międzynarodowego Sprzątania Bałtyku. Marsz rozpoczął się 16 lipca w Stacji Morskiej w Międzyzdrojach. Maszerujący przez dwa tygodnie pokonywali średnio 25 km dziennie. Podczas marszu uczestnicy mogli sprawdzić stan czystości polskich plaż, a także dokonywano inwentaryzacji wybranych elementów przyrodniczych. Na koniec (w godz. 17.00-21.00) w muzeum Stacji Morskiej odbywały się projekcje filmu „The end of the line”/„Bezrybie” i animacji tłumaczącej zjawisko przełowienia.

„Policyjna foczka uczy zasad bezpieczeństwa” pod egidą Komendy Miejskiej Policji w Gdyni to realizowany przez nas program edukacyjny nie pozostający stricte w obszarze warsztatów „Błękitnej Szkoły”. Materiały edukacyjne przygotowane przez edukatorów zostały zamieszczone w książce i zeszytach ćwiczeń dla gdyńskich pierwszoklasistów. Zorganizowano

i opracowano zajęcia edukacyjne dotyczące mieszkańców Bałtyku dla wybranych grup dzieci.

Rok szkolny 2011/2012 zaowocował także po raz wtóry podjęciem współpracy z kolejną klasą ze Szkoły Podstawowej w Helu. Pierwszoklasiści z helskiej placówki wraz ze swoją wychowawczynią regularnie raz w miesiącu uczęszczali na zajęcia w Błękitnej Szkole. Odkrywali tajemnice Bałtyku i jego mieszkańców, poznawali ryby, ssaki i ptaki nadmorskie, brali także udział w zajęciach praktycznych na plaży i rejsie statkiem. W kolejnym roku szkolnym współpraca z tym oddziałem szkolnym będzie kontynuowana.

W okresie, gdy odbywało się mniej zajęć dydaktycznych poświęcaliśmy więcej czasu na aktualizację prezentacji multimedialnych, w szczególności tych przeznaczonych dla najmłodszych uczestników naszych warsztatów edukacyjnych.

Przez cały rok 2011 w zajęciach lekcyjnych „Błękitnej Szkoły” udział wzięły 143 grupy z 3933 słuchaczami (Tab.1). Przeprowadzono łącznie 883 godziny lekcyjne, w tym 78 godzin lekcji, 651 godzin zajęć kursowych jednodniowych i 154 godziny zajęć dwudniowych. Największa liczba osób przypadała na ciepłe miesiące wiosenne (maj – 740 osób, czerwiec – 759 osób; patrz Tab.1).

Tabela 1. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w zajęciach Błękitnej Szkoły w 2011 roku.

	Ilość zajęć	Liczba godzin	Ilość uczniów
Lekcja	39	78	1087
Kurs 1dn.	93	651	2526
Kurs 2dn.	11	154	320
RAZEM	143	883	3933

Natomiast w roku 2012 całkowita liczba słuchaczy naszych zajęć wyniosła 4513 osób z 160 grup (Tab.2). Przeprowadzono dla nich łącznie 966 godzin lekcyjnych, w tym 98 godzin lekcji, 686 godzin zajęć kursowych jednodniowych i 182 godziny zajęć dwudniowych.

Statystycznie w roku 2012r. w zajęciach Błękitnej Szkoły wzięło udział niemal dwukrotnie więcej grup ze szkół podstawowych (81) niż ze szkół ponadgimnazjalnych (33) czy gimnazjów (42). Zorganizowaliśmy także zajęcia dla 2 grup przedszkolaków i 2 innych grup (Tab. 3).

Tabela 2. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w zajęciach w Błękitnej Szkole od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 roku.

	Ilość zajęć	Liczba godzin	Ilość uczniów
Lekcja	49	98	1451
Kurs 1dn.	98	686	2695
Kurs 2dn.	13	182	367
RAZEM	160	966	4513

Tabela 3. Ilość grup w biorących udział w zajęciach „Błękitnej Szkoły” w 2012r.

Rodzaj szkoły	Ilość grup
Przedszkole	2
Szkoła podstawowa	81
Gimnazjum	42
Szkoła ponadgimnazjalna	33
Inne (studenci/dorośli)	2
Suma:	160

Podsumowanie i wnioski:

Miesiące ciepłe charakteryzuje większa liczba uczniów biorących udział w zajęciach Błękitnej Szkoły w Helu (Tab. 4). Związane jest to ze sprzyjającą aurą, a także tym, że ze względu na dogodne warunki pogodowe zajęcia są poszerzone o część terenową.

Do 31 grudnia 2012r. udało nam się zainteresować grupy głównie kursami jednodniowymi oraz krótkimi lekcjami i przyjęliśmy łącznie aż o **580 uczniów więcej** niż w roku poprzednim. Ze względu na większe zainteresowanie udziałem w warsztatach niż nasze możliwości techniczne, wielu grup nie udało nam się przyjąć na zajęcia.

Najczęściej wybieranymi tematami były:

- Bałtyckie foki
- Mieszkańcy Bałtyku i ich siedliska
- Morświny, delfiny i inne walenie w Bałtyku
- Bałtyk – najśłodsze morze świata
- Dlaczego giną bałtyckie gatunki fauny i flory

Tabela 4. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w Błękitnej Szkole w poszczególnych miesiącach (01.01 – 31.12) w roku 2012.

Miesiąc	Rodzaj zajęć	Liczba grup	Liczba godzin	Liczba słuchaczy
STYCZEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	3	21	86
	2 dniowe	0	0	0
suma		3	21	86
LUTY	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	4	28	115
	2 dniowe	0	0	0
suma		4	28	115
MARZEC	lekcja	4	8	110
	1 dniowe	13	91	361
	2 dniowe	0	0	0
suma		17	99	471
KWIECIEŃ	lekcja	7	14	165
	1 dniowe	9	63	235
	2 dniowe	2	28	45
suma		18	105	445
MAJ	lekcja	12	24	462
	1 dniowe	9	63	273
	2 dniowe	4	56	119
suma		25	143	854
CZERWIEC	lekcja	11	22	296
	1 dniowe	10	70	286
	2 dniowe	2	28	67
suma		23	120	649
LIPIEC	lekcja	4	8	114
	1 dniowe	0	0	0
	2 dniowe	0	0	0
suma		4	8	114
SIERPIEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	3	21	27
	2 dniowe	2	28	60
suma		5	49	87
WRZESIEŃ	lekcja	3	6	92
	1 dniowe	8	56	227
	2 dniowe	3	42	76
suma		14	104	395
PAŹDZIERNIK	lekcja	5	10	130
	1 dniowe	20	140	574
	2 dniowe	0	0	0
suma		25	150	704
LISTOPAD	lekcja	1	2	15
	1 dniowe	14	98	367
	2 dniowe	0	0	0
suma		15	100	382

GRUDZIEŃ	lekcja	2	4	67
	1 dniowe	5	35	144
	2 dniowe	0	0	0
suma		7	39	211
RAZEM		160	966	4513

Najczęściej przeprowadzaną formą zajęć były warsztaty jednodniowe (98 – Tab.2). Na zajęcia przyjeżdżały głównie szkoły z województwa pomorskiego (106 grup – Tab.5), które wykorzystywały fakt, iż zajęcia były dla nich bezpłatne. Dla szkół z pozostałych województw największym obciążeniem finansowym były zapewne koszty dojazdu oraz noclegu w Helu.

Tabela 5. Ilość grup biorących udział w zajęciach „Błękitnej Szkoły” w 2012r. z poszczególnych województw

Województwa	Ilość grup
dolnośląskie	2
kujawsko-pomorskie	8
lubelskie	2
lubuskie	-
łódzkie	4
małopolskie	6
mazowieckie	8
opolskie	1
podkarpackie	1
podlaskie	2
pomorskie	106
śląskie	2
świętokrzyskie	-
warmińsko-mazurskie	8
wielkopolskie	9
zachodniopomorskie	-
inne	1
Suma:	160

Ilość uczestników zajęć w „Błękitnej Szkole” przez 13 lat wyniosła łącznie 46531 osób (Tab. 6).

Tabela 6. Ilość osób na zajęciach w „Błękitnej Szkole” w latach 2000-2012

Rodzaj zajęć	Lata												
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Lekcja	1760	2343	1837	1309	1545	1706	1231	1218	910	910	855	1087	1451
Kursy	26	757	1351	2039	2379	2729	2685	2585	2370	2516	2972	2846	3062
Razem	1786	3100	3188	3348	3924	4435	3916	3803	3280	3426	3879	3933	4513
SUMA:	46531												